

Bevolkingsgroei

door Geert Dibbets

De laatste paar eeuwen zijn er regelmatig volkstellingen gehouden. Zet men de gegevens van de tellingen van 1795, 1849, 1899, 1947 en 2015 naast elkaar, dan is duidelijk te zien hoe de bevolkingsgroei zich ontwikkeld heeft.

Wat vooral in het oog springt is de groei van Malden. De bevolking daar nam sterk toe sinds de negentiende eeuw, en steeg zelfs explosief in de tweede helft van de twintigste eeuw. Een van de oorzaken is de goede bereikbaarheid van Malden voor Nijmegenaren. Daarom hebben zich daar vanaf het begin van de vorige eeuw veel stedelingen gevestigd, eerst langs de Rijksweg en later in de nieuwbouwwijken.

Een ander opmerkelijk feit is de groei van de gemeente Heumen. Tussen 1922 en 1923 is de 'bevolking' daar van 2159 tot 3113 gestegen. Een overijverige ambtenaar op het gemeentehuis had via advertenties schippers gewezen op het uiterst gunstige 'belastingklimaat' in de gemeente. Ruim duizend schippers, gezinsleden en personeel hebben zich toen ingeschreven, sommigen zonder ooit in Heumen een voet aan wal te hebben gezet. De gemeente kreeg het toen in de pers zwaar te verduren, met name van de kant van gemeenten die varende inwoners waren kwijtgeraakt. Maar de storm luwde toen ook Heumen plaatselijke belastingen moest gaan heffen om de begroting sluitend te krijgen en de schippers langzamerhand naar hun vroegere plaatsen van inschrijving terugkeerden.

In de twintigste eeuw versnelde de bevolkingstoename aanvankelijk. Gezinnen met tien of meer kinderen waren in de negentiende eeuw al niet uitzonderlijk, maar door de grote vooruitgang op het gebied van de gezondheidszorg bleven er nu meer pasgeborenen en jonge kinderen in leven. In de jaren 1960–1970 kwam daar een kentering in. De visie van de kerken en de gelovigen inzake voortplanting veranderde, en voorbehoedmiddelen waren vanaf toen gemakkelijker te verkrijgen.

De gemeente Heumen.
De „N. R. Ct.“ schrijft:
„Men zal zich herinneren, dat de gemeente Heumen op haar secretarie een ambtenaar had, die zijn best deed, schippers ertoe te brengen, hun domicilie te kiezen in Heumen. Daar is eenigen tijd geleden het een en ander over te doen geweest, en het gemeentebestuur van Heumen heeft toen toegezegd, dat het met die propaganda uit zou zijn.
Het aantal zielen van de gemeente Heumen schijnt er intusschen heel wat door gegroeid te zijn: het is in 1923 gestegen van 2159 tot 3104, een stijging dus op zijn Amerikaansch met haast 50 pCt., welke voor Heumen niet een natuurlijk accres lijkt.”

Provinciale Geldersche en Nijmeegsche Courant, 5 februari 1924

	1795	1849	1899	1947	2015
Heumen	434	607	665	997	1.640
Malden	345	689	905	1.858	11.370
Overasselt	391	723	1.058	1.640	2.573
Nederasselt	348	678	795	254	787
totaal	1.518	2.697	3.423	4.749	16.370

In 1959 heeft het gemeentebestuur van Heumen de Stichting Streekbelangen Maas en Waal en Rijk van Nijmegen laten weten dat het zich uitbreidende Nijmegen fabrieksarbeiders zou kunnen huisvesten in omliggende plattelandsgemeenten. Heumen wenste die mensen geleidelijk aan op te vangen en sprak een voorkeur voor plattelanders uit. En de gemeentebestuurders bedachten dat wellicht ook werknemers van de medische faculteit van de Nijmeegse universiteit als 'culturele bovenlaag' wel eens belangstelling voor een stukje Maldense grond zouden kunnen krijgen. Aan de rest van de universiteit werd niet eens gedacht! De nadruk heeft dus, in 1959 maar ook in het Streekplan van 1971, sterk gelegen op de groei van Malden en expliciet werd gesteld dat het dorp Heumen 'zeer beperkt' moest worden in zijn groei. In 1960 schatte men in dat de gemeente in 1980 rond de 6.500 inwoners zou tellen, van wie er ongeveer 4.250 in Malden zouden wonen. In 1978 waren deze aantallen allang achterhaald: in de gemeente Heumen woonden toen 8.199 mensen. De ontwikkeling van Malden is veel sneller gegaan dan men zich rond 1960 kon voorstellen, werknemers van de (hogere) onderwijsinstellingen van Nijmegen hebben zich graag (vooral) in Malden gevestigd. De tijd achterhaalde de verwachtingen.

Malden, Molenbuurt, nieuwbouwwijk jaren zeventig (foto LE)

Groot gezin in Overasselt in 1940, de familie Huijbers (foto werkgroep Woord en Beeld)